

VAN EURO TOT KENNISOVERDRACHT

Jaarverslag POP3 Brabant 2021

Inleiding
pagina 2

Highlights
pagina 3

Projecten
pagina 4

Inleiding

Subsidie voor Brabantse plattelandsontwikkeling

Het Europese POP3-programma stimuleert innovatie en verduurzaming op het platteland met tal van maatregelen. Van directe investeringen op het boerenerf tot fysieke ingrepen in bossen, vennen en beken. Van kennisoverdracht tot het ontwikkelen van innovatieve producten en processen.

Het is belangrijk dat de landbouw in Noord-Brabant innoveert en vernieuwt, zodat het milieu wordt beschermd, de rendabiliteit wordt verhoogd en de verbinding met de maatschappij wordt versterkt. Dit vereist een goede balans tussen landbouw en andere functies van het platteland, zoals natuur, waterbeheer, klimaatadaptatie en recreatie. Dit betekent ook een ingrijpend veranderingsproces van de landbouw en agrofoodsector, waarbij investeringen voor verduurzaming zich terugverdienen uit de markt.

Daarom stimuleren we agrariërs, waterschappen, gemeenten, grondeigenaren, natuurorganisaties, kennisinstellingen en betrokkenen in de agrofoodketen om samen te werken en van de Europese POP-subsidies gebruik te maken. Daardoor ontstaan kansen, worden obstakels weggenomen of voorwaarden geschapen. Zo blijft het Brabantse platteland ook voor toekomstige generaties aantrekkelijk en economisch belangrijk.

Verlenging van het programma

De looptijd van het huidige POP3-programma is ten einde. Inmiddels is besloten het bestaande programma te verlengen tot en met 2022. Deze verlenging wordt het POP3+ genoemd. Dit programma omvat extra budget voor nieuwe openstellingen om de plattelandsontwikkeling in Noord-Brabant te blijven stimuleren tot aan de start van de nieuwe programmaperiode.

Vooruitlopend op het nieuwe programma, zal tijdens de overbruggingsperiode focus aangebracht worden op de thema's klimaat, biodiversiteit, bodem en kringlooplandbouw (inclusief stikstof).

Wist u dat...

- In het afgelopen jaar 40 POP3 Brabant-projecten succesvol zijn afgerond. Daarmee staat de teller op 321 projecten;
- In afwachting van de nieuwe programmaperiode er een verlenging van het bestaande POP3-programma is, het zogenaamde POP3+. Dit programma POP3+ loopt af in 2022. In het POP3+ ligt de focus op de thema's klimaat, biodiversiteit, bodem en kringlooplandbouw (inclusief stikstof). Lees er [hier](#) meer over;
- Er op de achtergrond hard gewerkt wordt aan het nieuwe programma Nationaal Strategisch Plan (NSP) wat naar verwachting open gaat in het voorjaar van 2023. Lees er [in deze factsheet](#) meer over;
- Het Regiebureau POP met regelmaat themanummers uitbrengt waar ook verhalen van POP3 Brabant in te lezen zijn.

Highlights

€ 75.948.054
Verleende subsidie

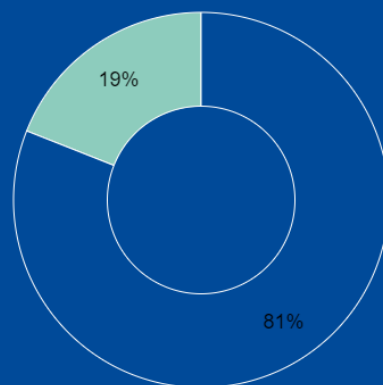
€ 156.937.696
Investering

547
Projecten

599
Ondersteunde organisaties

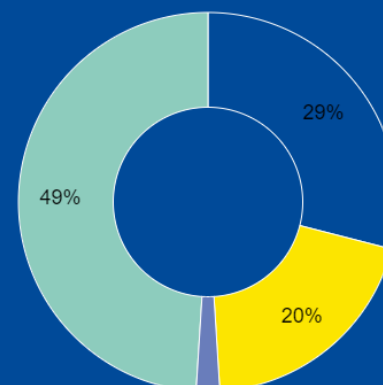
Uitputting subsidiebudget

■ **Lopende projecten:** € 61,3 M
■ **Afgeronde projecten:** € 14,7 M

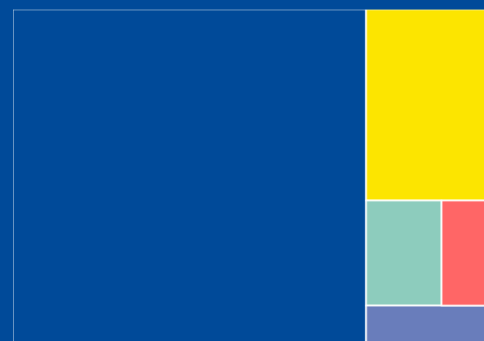
Projectfinanciering

■ **ELPFO:** € 45,1 M
■ **Provincie:** € 30,9 M
■ **Overig publiek:** € 3,2 M
■ **Privaat:** € 76,4 M

Type instrument

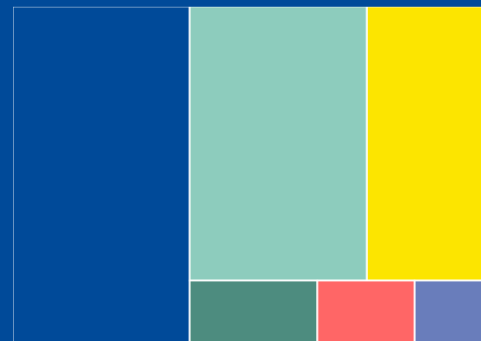
■ **Investerings:** € 55,4 M
■ **Samenwerking:** € 11,6 M
■ **Kennisoverdracht:** € 3,7 M
■ **LEADER:** € 2,5 M
■ **Overig:** € 2,7 M

*De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie en cofinanciering van de Provincie Noord-Brabant

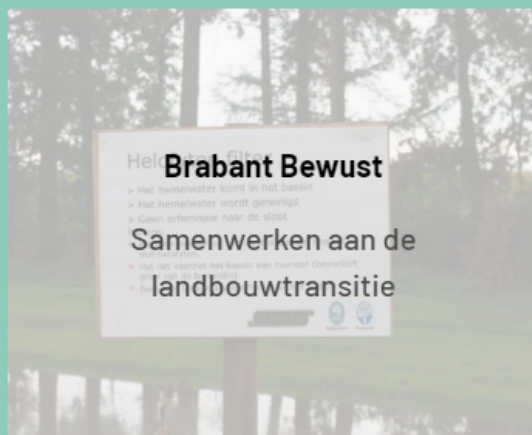
Thema

■ **Natuur en biodiversiteit:** € 27,7 M
■ **Agrofood:** € 22,4 M
■ **Jonge Landbouwers:** € 3,8 M
■ **Verbetering water:** € 16,7 M
■ **LEADER:** € 2,5 M
■ **Overig:** € 2,9 M

*De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie en cofinanciering van de Provincie Noord-Brabant

Projecten in de schijnwerpers

Samenwerken aan de landbouwtransitie

Brabant Bewust

De verhoging van mineralenefficiëntie, ofwel meer opbrengst van het land met dezelfde hoeveelheid mineralen, dat is het doel van het POP3-project 'Brabant Bewust'. Waar het uiteindelijk om draait is het terugbrengen van ongewenste milieu-effecten. Het project is een samenwerking van ZLTO, Delphy, DLV Advies en CLM. Melkveehouders, akkerbouwers, vollegrondstellers en loonwerkers in Brabant nemen er gratis aan deel.

Project: Brabant Bewust

Projectpartners:

ZLTO; Delphy; DLV Advies; CLM

Looptijd:

24 januari 2017 – 24 januari 2020

Financiering:

Europa: € 449.648

Privaat: € 125.557

Een voedingsbodem voor kennis

Het draait in het project hoofdzakelijk om kennisoverdracht. Gedurende het project werd via studiegroepen kennis overgebracht om bodemkwaliteit te verbeteren en verspilling tegen te gaan. Marijgje Wijers van ZLTO kijkt met heel veel plezier en genoeg terug op een prachtig project: “De timing was goed en vanuit de boeren was er daarnaast veel positieve feedback op de werkwijze en resultaten.”

Enkele leerpunten van dit project die meegenomen worden in de vervolgpunten zijn gekoppeld aan de huidige trends. Marijgje Wijers licht toe: “We merken dat het steeds moeilijker is om de studiegroepen vol te krijgen. Daarnaast committeren boeren zich minder snel aan studiegroepen en schrijven ze zich alleen in wanneer het onderwerp hen past. Dit is echter geen verkeerde beweging omdat wij als organisatie hierdoor gestimuleerd worden om hogere kwaliteit maatwerk te leveren om het nog interessanter te maken voor de boeren.”

Wie zaait zal oogsten

Het project is de basis geweest om de nodige kennis onder de boeren te brengen. De volgende stap en een ‘call to action’ worden in het vervolgetraject opgepakt in de vorm van het project ‘Bodem Up’. Daarin ligt de nadruk meer op kleinschaligheid. Kleinschalige overdracht zorgt voor een betere absorptie van kennis, wat ook een van de leerpunten is.

“Door de groepen kleiner te maken is er meer ruimte voor individuele vragen van deelnemers, waardoor er veel gerichter ingegaan kan worden op de specifieke kennisbehoefte van het individu. Daarnaast komt er sneller een dialoog op gang met meer ruimte voor maatwerk. Ook is het bystander-effect kleiner in deze

vorm. Door groepen kleiner te houden is de individuele inbreng ten opzichte van het groepstotaal groter waardoor de motivatie om actief deel te nemen ook groter is”, aldus Marijgje Wijers.

Wat maakt dit project uniek?

ZLTO hecht er veel waarde aan dat alle belangen worden behartigd op weg naar een maatschappelijke transitie. De concrete vraag voorafgaand aan het project was dan ook “Waar wil men naartoe en wat is daarvoor nodig?” Marijgje Wijers: “Het resultaat van het project is dat er enorm veel boeren nu bekend zijn met de mogelijkheden die bodem, waterkwaliteit en verspilling bieden in het kader van de landbouwtransitie. Daarnaast is er op een hele goede manier samengewerkt tussen de betrokken partners. De dialogen en overleggen verliepen constructief en men gunde elkaar de ruimte om individuele kennis en kunde over te brengen.”

Wat betekent de POP3-subsidie voor dit project?

Marijgje Wijers is duidelijk over de meerwaarde van de subsidie: “Zonder de POP3-middelen was er geen project. Vanuit ZLTO en de provincie wordt er signaleerd dat er een behoefte ligt. De subsidie geeft het duwtje in de rug om het vraagstuk op te pakken en er een project van te maken. “De publieke gelden brengen de landbouw in beweging. Door niet vast te houden aan hoe het was, wordt de houdbaarheid van de landbouw in de toekomst vergroot. Dat is zeker geen gemakkelijke opgave en om deze beweging verder in gang te zetten, moeten we met elkaar projecten blijven ontwikkelen, boeren begeleiden en gezamenlijk de schouders zetten onder de noodzakelijke transitie.”

“Kennisoverdracht is succesvoller wanneer er een dialoog is die aanzet tot actie”

Wat de boer niet kent, (w)eeft hij niet.

Door binnen het project en de studiegroepen steeds gericht aandacht te vragen voor dit onderwerp is het gelukt om een gedachtegang te vestigen. Zo zijn er ondernemers die in eerste instantie alleen de verplichte maatregelen troffen. Verdere maatregelen in het kader van bodemefficiëntie pasten niet in hun economisch model waardoor de motivatie ontbrak om meer te doen. “Na drie jaar zien we dat er ook bij deze ondernemingen verandering is gekomen in hun bedrijfsvoering en nemen ze toch aanvullende maatregelen. Het is juist de continuïteit van beïnvloeding en sturing die gedragsverandering op gang hebben gebracht. Technologie en gedragsverandering gaan hier hand in hand”, merkt Marijgje Wijers op.

Hoe ziet de toekomst eruit?

In 2027 moet er ruimte zijn gemaakt voor bedrijven die vol ambitie technologie omarmen en voortvarend zijn. Daarnaast is er ook ruimte voor bedrijven die minder aandacht hebben voor productie en meer voor natuurbeheer, waterbeheer en landschap. Marijgje Wijers: “Boeren zijn weliswaar goed voor hun land en dieren, maar de schade aan het milieu wordt niet meegenomen in het economisch model. Het zicht hierop moet meegenomen worden in nieuwe duurzame economische modellen. Zodat bijvoorbeeld ingeval van droogte of andere klimaatveranderingen de landbouw met de wereld mee verandert.”

Vernieuwde aanpak varkensstallen heeft positief effect op mens en dier

HyCare varkensstallen

In de veehouderij is de aandacht voor de gezondheid van mens en dier een steeds belangrijker onderwerp. Voor het tegengaan van de drie belangrijkste gevaren voor deze gezondheid, te weten antibioticaresistentie, de uitstoot van schadelijke stoffen en infectieziekten die van dieren op mensen kunnen worden overgedragen is met behulp van POP3-subsidie het HyCare-concept ontwikkeld dat een oplossing biedt op alle fronten.

Project: HyCare Varkensstallen

Projectpartners:

Genuva BV; P.J. van Asseldonk Holding BV; VOF van der Poel

Looptijd:

1 augustus 2017 – 31 januari 2020

Financiering:

Europa: € 99.364

Provincie Noord-Brabant: € 99.364

Privaat: € 298.093

Innovatief concept

De essentie van de innovatie is betere zorg en daarmee een betere gezondheid en verhoogd welzijn voor het varken. HyCare kent een aantal thema's die toepasbaar zijn op de hygiëne (Hy) en verzorging (Care) van alle diersoorten in de professionele veehouderij. HyCare staat voor vier pijlers die samen leiden tot het hoogste niveau van bioveiligheid: een kiemvrije omgeving, optimaal drinkwater, porievrije vloeren en wanden en ongediertebestrijding. Een veehouder die met HyCare werkt, creëert een gezondere leefomgeving voor de dieren. Dit leidt tot minder ziekte uitbraak, minder stress, minder antibioticagebruik en een verbeterde weerstand. Door een combinatie van fysieke investeringen, intensieve monitoring en het toepassen van speciaal ontwikkelde protocollen kan in potentie elke varkensstal aangepast worden tot een HyCare-stal.

Goed voor dier, mens en milieu

De Van Genugten Groep is een dynamisch en modern familiebedrijf dat bestaat uit zes zelfstandig opererende ondernemingen in Noord-Brabant en Zuid-Holland, die allemaal met elkaar in verbinding staan. De groep heeft het HyCare-concept omarmd. Claudia van Genugten, projectleider en mede-eigenaar Genugten groep: "Een verbeterde diergezondheid verhoogt niet alleen het welzijn, maar staat ook een gezond rendement niet in de weg. In de ontwikkelfase van het concept bleek al dat de vleesvarkens in de Hy-Care proefstal van proefbedrijf MS Schippers gemiddeld circa tien kilo harder groeiden dan in de reguliere stal. Varkens hebben in een gezonde leefomgeving minder last van ziektes en stress en hebben hierdoor bovendien een betere weerstand."

De combinatie van de vier pijlers vormt het fundament voor resultaten die er niet om liegen. Zo wordt een reductie van het antibioticagebruik met meer dan 90% gerealiseerd en is er sprake van minder lever- en longafwijkingen aan de slachtlijn. Een reductie in het gebruik van antibiotica is essentieel om de ontwikkeling van multiresistente bacteriën bij mens en dier tegen te gaan. Dit resultaat en ook het lager aantal Salmonella-infecties, zowel in het bloed van HyCare-varkens als gemeten in het slachthuis, heeft een positieve impact op de menselijke gezondheid. Metingen tonen bovendien aan dat de concentraties van ammoniak (-36%) en fijnstof (-25%) in de stallucht significant lager zijn bij het HyCare-concept. Dit is positief voor de gezondheid van de varkens, maar ook voor mens en milieu.

De stimulerende werking van subsidie

"De POP3-gelden zijn belangrijk omdat ze een extra stimulans zijn voor de partners binnen het project en de gehele sector", benadrukt Claudia van Genugten. "Met de subsidie is er een extra drijfveer om te investeren en de focus naar dierenwelzijn te verleggen om vervolgens verhoogde en duurzamere resultaten te boeken. Vooral binnen het consortium is de drive goed merkbaar omdat verbeteringen zichtbaar worden. Dat heeft ook een positief effect op ons personeel. Naast de eerder genoemde voordelen is het ook nog eens veel leuker om te werken met dieren die gezond en vrolijk zijn. Voor een goede werkomgeving is het dan ook belangrijk dat de idealen met betrekking tot het dierenwelzijn vanuit de directie volledig worden ondersteund."

"Een verbeterde diergezondheid verhoogt niet alleen het welzijn, maar staat ook een gezond rendement niet in de weg"

Op de foto: Claudia van Genugten en John van Dis, Welzijnsmanager en bedrijfsleider

van ZAad tot POotaardappel TEChnologie

ZAPOTEC

Aardappels zaaien in plaats van poten? Het kan door hybride veredeling, een innovatieve techniek die bijdraagt aan een snelle verbetering van gewassen. De POP3-subsidie heeft een boost gegeven aan de hybride aardappelveredeling. Betere aardappelrassen komen sneller beschikbaar en hebben minder chemische bescherming nodig na het inzaaien. Daarvan kan de hele wereld profiteren. Zaden kunnen immers gemakkelijk bewaard en vervoerd worden dan pootgoed.

Project: van ZAad tot POotaardappel TEChnologie (ZAPOTEC)

Projectpartners:

Solynta; Maatschap Bartelen;
Ontwikkelingsmaatschappij Het Idee BV

Looptijd:

1 november 2017 – 31 december 2021

Financiering:

Europa: € 345.418
Provincie Noord-Brabant: € 345.418
Privaat: € 1.008.738

De kennis achter de innovatie

Aan het woord is Michiel de Vries, Research Team Lead bij Solynta: "Solynta is de uitvinder van de hybride aardappel en hiermee koploper op het gebied van innovatief pootgoed en veredelings techniek". Deze innovatie maakt het mogelijk aardappelen te telen uit uniform echt zaad. Het resultaat van hybride veredeling is een ras dat uit echt zaad geteeld kan worden, dit echte zaad is vrij van ziekten en klein, wat voordelen heeft voor oogstzekerheid, oogstkwaliteit, transport en opslag. Op dit moment duurt de opbouw van uitgangsmateriaal voor marktintroductie (pootgoed) 9 jaar, met hybride zaden kan de opbouw van een nieuw ras in 1,5 jaar plaatsvinden. Een beschrijving van de werking van een van de essentiële genen om hybride aardappelen te veredelen hebben we vorig jaar in het wetenschappelijk toptijdschrift Nature gepubliceerd.

Van het lab naar letterlijk veldwerk

Binnen dit project wordt de teelt van hybride aardappelen voor het eerst op grotere schaal in de praktijk getest. In de reguliere aardappelweek worden aardappelen verkregen uit pootaardappelen. Hybride aardappelen komen uit zaden, die worden opgekweekt in een beschermde omgeving en deze jonge planten worden in de aardappelrug geplant. Deze methode is op kleine schaal, in proefvelden van enkele vierkante meters met succes getest. De uitdaging nu is om deze techniek op te schalen. Dat wil zeggen dat er nu onderzoek plaatsvindt naar uitvoerbaarheid op hectare schaal. Dat brengt nieuwe uitdagingen met zich mee. 'Hier is het belangrijk om watermanagement te timen en met precisie uit te voeren, dit kan bijvoorbeeld met een drip-systeem in plaats van met reguliere beregening'. Daarnaast is het noodzakelijk om onkruidbeheersing op een andere manier uit te voeren dan bij reguliere aardappelteelt. Normaal wordt een aardappel in het veld

gepoot waarover de rug wordt gelegd. Vanuit de rug ontwikkeld de knol zich tot een plant. Binnen de nieuwe methode wordt er in de rug direct een plantje gezet, wat in wezen vergelijkbaar is met het planten van uien, kolen of sla.

De stimulerende werking

Solynta is van startup naar scale- up gegaan mede door de beschikbare publieke gelden. Deze middelen bieden de mogelijkheid aan om sneller grotere stappen te maken. Waardoor bijvoorbeeld het opschalen van laboratoriumschaal naar hectareschaal veel sneller ontwikkeld kan worden. Daarnaast geven de gelden de onderneming de ruimte om zelf de focus en koers te bepalen. Dit zou anders zijn wanneer deze innovatie met andere financieringsmiddelen ondersteund zou zijn. Door de subsidie vanuit Stimulus is het tevens mogelijk gemaakt dat de teler sneller aanpassing in de bewaringsmethodiek heeft kunnen ontwikkelen. In de schuren zijn innovatieve bewaarmethodes toegepast. Waarvoorheen chemicaliën gebruikt of vereist werden voor de goede bewaring van aardappelen wordt er nu naar alternatieven gezocht die minder belastend zijn voor het milieu. Bij de huidige bewaarmethodiek kunnen de aardappelen goed gehouden worden met minder energieverbruik en daarmee een kleinere CO2-afdrak.

Meer met minder

'Door de innovaties vanuit dit project is veredeling binnen aardappelrassen makkelijker, sneller en bovendien groener'. 'Het is mogelijk om rassen te veredelen die met veel minder bestrijdingsmiddelen geteeld kunnen worden'. Dit draagt bij aan een duurzamere landbouw waarin minder bestrijdingsmiddelen gebruikt wordt. 'Al deze aspecten dragen bij aan de farm to fork strategie van de EU'. Doordat er beter veredeld kan worden is een kwalitatief betere aardappel voor de consument te realiseren,

"We hebben een publicatie in Nature in het kader van onze unieke kennis over aardappelen"

bijvoorbeeld een aardappel die je minder lang hoeft te koken. Aardappels worden op vele manieren verwerkt door industrie en consument. Doordat er beter veredeld kan worden is het mogelijk om de meest optimale eigenschappen voor zowel consument als voedingsmiddelenindustrie in de aardappel in te bouwen.

De toekomst

De hybride aardappel is helaas nog niet beschikbaar voor de consument. De verwachting is dat dit binnen aanzienlijke tijd gaat veranderen. 'Het is noodzakelijk om de hybride aardappelen enkele seizoenen te testen omdat bijvoorbeeld perioden met droogte van jaar op jaar verschillen'. Wat verder in de toekomst kijkend is het streven om een unieke positie met een aantal rassen op de markt te veroveren. Onder andere met het pootgoed dat binnen dit project welk op meerdere plaatsen in Europa is getest. De markt is daarmee de hele wereld, maar focus ligt op de EU en Afrika. Voor de Afrikaanse markt is deze innovatie interessant omdat de zaadjes makkelijker zijn te versturen en makkelijker te zijn bewaren. Bovendien zitten geen ziekten en schimmels in waardoor de houdbaarheid in minder goed geconditioneerde opslag mogelijk is. Eigenlijk kan gesteld worden dat waar geen goede bewaarcondities zijn de zaadjes toegevoegde waarde hebben. Op de Nederlandse markt worden de eerste successen gezien en hier voorlopig daarom ook nog de focus.

CONTACT

Stimulus Programmamanagement
Postbus 585
5600 AN Eindhoven

040 – 237 01 00

info@stimulus.nl

www.stimulus.nl

Stimulus Programmamanagement voert Europese, nationale en regionale subsidieprogramma's en fondsen uit in Zuid-Nederland en Vlaanderen.

FOTO'S

ZLTO, John van Dis & Claudia van Genuchten, Solynta, Stimulus Programmamanagement.

VORMGEVING EN REALISATIE

WEBtima WEB en IT diensten

© Copyright 2022 Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend